

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 811.161.2'27

Наталія ВОЙЦЕХІВСЬКА

ІНВЕКТИВИ В КОНФЛІКТНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджено інвективну (лайливу, образливу) лексику двох типів — власне інвективну та контекстуально інвективну. Інвективні слова та вирази вживаються в конфліктному дискурсі, щоб принизити комунікативного партнера, завдати йому моральної шкоди, створити його негативний імідж в очах інших. З цієї метою в діалозі використовують зооніми, пейоративи, вульгарні й жаргонні слова, іронію, лайку, а також іншу лексику в образливому значенні.

Ключові слова: конфлікт, діалогічний дискурс, інвектива, пейоратив, образа, лайка, агресія.

Увага дослідників усе більше сконцентрована на питаннях дисгармонійного спілкування, що виступає невід'ємною складовою людського буття. Об'єктом вивчення виступають комунікативні ситуації з елементами психологічної напруги, що зумовлюють негативні психоемоційні та фізіологічні стани комунікантів, а отже, не сприяють виникненню між ними доброзичливих стосунків і взаєморозуміння. Крайньою формою прояву дисгармонії в спілкуванні виступає конфліктний дискурс, заснований на механізмах різноспрямованої інтеракції: кожен із комунікантів свідомо діє на шкоду мовцю-опоненту, виражаючи свої дії відповідними вербальними і невербальними засобами. Конфліктне спілкування — це зіткнення співрозмовників, стан їх протиборства, незбіг інтересів, думок, комунікативних намірів. Побудований на стратегії конфронтації конфліктний дискурс характеризується однобічним чи взаємним непідтвердженням рольових очікувань, розходженням комунікативних партнерів у розумінні або оцінці ситуації та виникнення антипатії один до одного. Дії мовців-«опонентів» спрямовані на пряме або побічне блокування

досягнення супротивником його цілей, намірів чи інтересів і здійснення своїх власних.

Конфліктний діалогічний дискурс характеризується повсякчасними проявами насилля, дискредитації комунікативного партнера, самоствердження за його рахунок тощо, так само, як і використанням вульгарної, образливої лексики, погроз, обвинувачень. Призначення таких висловлень полягає у свідомому нанесенні моральних збитків співрозмовникові, у підкоренні чи маніпулюванні адресата в інтересах адресанта. Образно кажучи, мовленнєві акти цього типу — це «замінники тактики фізичного насильства, що викликають в опонента образу, зачіпають його самолюбство, гідність і честь» [1, с. 121], «комунікативний садизм» через «словесне знущання».

У лінгвістиці образливі, конфліктонебезпечні мовні одиниці досліджують під узагальнюючою назвою інвективних. Інвективами вважають пейоративні емоційно-оцінні одиниці, що є засобом вербальної агресії [2], а також будь-які інші негативно-забарвлені мовні одиниці, що функціонують у діалогічному дискурсі як спроба свідомої, навмисної образи співрозмовника. Синонімічними до поняття інвективи виступають «ненормативна, обсценна, табуйована, нецензурна, вульгарна лексика» [3], пейоративи, слова-ярлики, іронічні номінації, лайка, лихослів'я тощо.

Проблема інвективи та інвективності активно обговорюється в сучасному мовознавстві (див., напр. [1-3; 5-7; 13] та ін.). Лінгвістична наука розглядає явище інвективи у вузькому та широкому значенні. Інвектива у вузькому трактуванні ототожнюється із лайкою, тобто закріпленням у мовному узусі знаком табуйованого характеру, що знаходиться поза межами нормативної мови і має переважно усний характер. Фактична інвективна лексика є досить давньою й пов'язується «з індоєвропейським міфоепічним уявленням про магічне замовляння прокляття, коли у свідомості людини свідомо культивувалась віра в божественну дію слова, причому магічна сила слова пов'язувалась із негативним впливом на іншу людину» (переклад мій — В. Н.) [5, с. 110].

У широкому значенні під інвективою розуміється будь-яка мовна одиниця, вживана в дискурсі з метою образи співрозмовника. Потенційно інвективна лексика позбавлена

лайливого значення, але набуває його в умовах контексту. Інакше кажучи, інвективні не самі слова, а їх вживання в конкретній комунікативній ситуації.

Інквектива, за словами І. С. Муратової, — це образливе слово в найбільш різкій формі, лайка у функції образу [6, с. 198]. У діалогічному дискурсі образу може виражатися вербально і невербально, у прямій чи опосередкованій формі. Проілюструємо цю думку прикладом: **Санько-Чорний**. Мені з вами більше нічого тут робити! ... Я вам більше ні в чому не вірю. Хто ви такі зрештою?! / **Еврика**. Він нас не знає! Він нам не вірить! Так чому ти сюди ходиш?.. Хто тебе тягне? / **Санько-Чорний** мовчить. / **Еврика** (підіймає пляшку горілки). Можє, вона, рідненька? А крім того, хліб, сосиски, сир голландський та інша гастрономія. Одне слово, можливість **надудлитися** і **нажертися** за його рахунок (киває на Дениса). А цей ударник виробництва вколює, цей філантроп ладен поїти і годувати тебе, **дармоїда**, цілими тижнями. Чорний, а ти сам розумієш, що ти — **паразит, блощиця, нахлібник**?!. Що?! Не подобається? Чи, може, я помиляюсь, Денисе? / **Денис** (зняквоівло). Нащо ти його так... Хіба справа в сосисках... І, зрештою, я сам знаю, з ким і як мені дружити. / **Еврика**. Денисе, я просто пояснив йому, що він являє собою на сьогоднішній день і що його з тобою зв'язує. / **Магнітофон**. Якщо вже почали, засукавши рукава, боротися за справедливість, Еврико, не забудь і про таку дрібницю: за чий рахунок у цьому домі з'являється **трикляте** вино і закусь для всіх. За рахунок того ж самого благодійника і годувальника Дениса. Можє, ти думав, що все з неба падає? Ти теж, до речі, не відмовляєшся. / **Еврика**. Маг, я не думаю, що ми такі дріб'язкові... / **Магнітофон**. Ти перший почав — я продовжив. Ось Денис мовчить, але ж ми всі його боржники, Еврико. Тільки **якого біса** він усе це робить?! / **Денис**. Припиніть ці **дурні** розмови. / **Еврика** (до Дениса). Почекай! (До Магнітофона). Поясню і це. Денис людина самотня. І ми його сім'я... / **Майя** (до хлопців). Пробачте, але чому ви говорите про присутню людину у третій особі? Адже це неприємно. Негарно. Образливо! / **Еврика** (не звертаючи на Майю уваги) ...Ми його сім'я! Без нас він що?.. Бедуїн у пустелі. Обруч без діжки. / **Денис** (підхоплюється). А **пішли б ви всі!**.. (Вибігає з кімнати) (В. Кашин). Наведений приклад засвідчує

«запрограмованість» інвективних засобів та конфронтаційної стратегії ведення розмови на створення конфлікту. Як бачимо, непорозуміння, що виникає спочатку лише між двома учасниками спілкування, поступово переростає в груповий конфлікт. Це пояснюється тим, що «ефективність застосування тактики образи підсилюється у разі присутності під час конфлікту третіх осіб» [13]. У цьому випадку інвективна, образлива, глумлива лексика отримує подвійну адресованість: з одного боку мовець адресує її безпосередньому об'єкту, з іншого — присутнім особам, аби скорегувати необхідним їй чином уявлення про об'єкт образи.

Образа — це згрубілий, немилосердний глум, що виникає з антипатії до діалогічного партнера. З цією метою вживається, насамперед, лексика на позначення негативної оцінки фізичних, інтелектуальних, розумових здібностей, моральних достоїнств і якостей адресата, напр.: 1) — *Ну всьо, **поц**, ти попався. / Вони нависли наді мною, закриваючи глибоке небо та крони дерев. / — Ти шо, пацанів не уважаєш, да? — перепитав він. — Чоєш, Серій? / — Да я бачю. **Хіпаблуд ванючій**, кажи, а де другий **поц**? / Я продовжував подивляти красу зеленої глици на гілках. / — Ти шо, **курва, кітаєц** який-та? (Л. Дереш); 2) **Ксенія**. Ти казав, що не хочеш дітей. <...> Ти навіть збирався стерилізуватися. / **Арсеній**. Мені ще нема тридцяти п'яти. Тому мене висміяли в клініці. На жаль — ми не в Штатах. / **Ксенія**. **Ти ідіот**. / **Арсеній**. Гаразд. Я збирався стерилізуватися не тому, що не хочу дітей. Навпаки — я їх хочу. / **Ксенія**. **Збоченець** (С. Лисенко); 3) **Данило** (в трамваї). *О! Жіночко, ви марно так притискаєтесь — що б зі мною не зробили, я все одно на вас не ожениюся... / **К**. Я не вам не «жіночка», я кондуктор! Оплатіть, будь ласка... / **Данило**. Що оплатити? Операцію зі зміни статі з «кондуктора» на жіночу? До речі, було б цікаво спробувати... / **К**. Та ви... та ви... ти! **Ідіот!** Як ти смієш!!! **Хамло!** (М. Козиренко).**

Образа діалогічного партнера відбувається через глум над його гендерною, віковою, етнічною, професійною чи соціальною належністю, напр.: **кітаєц, нігер, хохол, москаль, шмаркач, паразит, блощиця, щеня: Еврика**. *Що це ти наробив, дурню... А звідки у тебе ніж взявся? Хоч це ти пам'ятаєш?! / **Санько-Білий**. Иди від мене... / **Еврика** (термосить його). Та покинь прикидатися! Це я — Еврика, мене не обдуриш. Я питаю: пам'ятаєш, де взяв*

ніж? / **Санько-Білий**. *Иди геть!.. Я нічого не пам'ятаю... / Еврика* (дає ляпаса). *Ну і чорт з тобою, пропадай, щеня!* (В. Кашин).

Стилістично знижені назви представників деяких народів: *жид* — про євреїв; *кацап*, *москаль*, *московій* — про росіян; *сябри*, *бульбаш* — про білорусів; *фріц* — про німців; *хохол* — про українців; *янкi* — про американців тощо виступають у конфліктному дискурсі образою великої прагматичної сили.

Поряд із ними широко представлені назви тварин — зооморфізми, зооніми, зоосемантизми, анімалізми в інших термінологіях [4; 11, с. 378-379; 12, с. 231]. Використання в діалозі назв тварин (зоосемантичних метафор) у функції інвективів — це доволі поширена практика бруднослів'я, побудована на прийомі приписування тваринам певних недоліків у зовнішньому вигляді чи характерних звичках, напр.: *кобила*, *свиня*, *жеребець*, *гадюка*, *козел* та ін. Така традиція відображення природи, зокрема її тваринного світу, сягає «ще дохристиянських часів, коли людина вважала себе частиною природи, а саму природу персоніфікувала, наділила представників рослинного і тваринного світу рисами, притаманними людині» [11, с. 378].

У кожного народу існує власна система кодування зоохарактеристик [4], свої стереотипи і уявлення про представників фауни, що можуть збігатися (напр., *лисиця* в українській та англійській мові означає хитру людину, *вовк* — жорстоку і безжальну) чи не збігатися (напр., *курча* — недосвідчений, молодий, нетямущий (укр.) та боягуз (англ.)). У межах однієї мови здебільшого представлено подвійне позитивно-негативне (меліоративно-пейоративне) уявлення про тварин. Однак, засвідчується «домінування пейоративного напрямку аксіологічних переосмислень, що пояснюється негативною спрямованістю людської свідомості при характеристиці навколишньої дійсності, особливо негативних проявів суспільно-побутового способу життя людей, а також дискретним характером негативних емоцій при оцінюванні властивостей та дій суб'єкта, відображуваних через образи представників тваринного світу» [4].

Одним із таких зоонімів є *собака*, дуже поширений в українському конфліктному дискурсі, адже «українці з давніх-давен займалися скотарством, тому слова-назви тварин, що жили поряд, є частовживаними» [12, с. 234]. Пейоративна оцінка *собаки*

полягає в його ототоженні зі злістю внаслідок основного інстинкту цієї тварини — гавкати, злитися; а також асоціюється з брехнею, пліткарством, підступністю, нещирістю, хитрощами, улесливістю, дурістю, зайвістю, лінощами, невільним життям, смертю, невдячністю, ворожнечею [4], напр.: *І я підриваюсь, кричу, що на поїзд опаздую чисто, і за мною ще двоє пацанів підривають. <...> Ну, й ми добігаєм, а двері відкриті не на цю сторону, а на следующую. А там дивимся, що в вагоні сидять тож такі синьолобі (п'яні — В. Н.), і кричимо: «Пацани, відкрийте чисто двері, ми опаздуєм, дайте на поїзд сісти». А вони так — оп! — не откривають. Ми: от сволочи, не дають на поїзд сісти. А Жирний тут бере, ми замічаєм, таку здорову камінюку і хуяк — прямо у вікно, де ті синьолобі! Вилазе провідниця — гав-гав-гав, гав-гав-гав! (С. Пиркало). Як відомо, зоосемізм *собака* вживається не лише як власне інвектив, але і в ритуальних висловах-прокльонах: ***Хай він своєму роду сниться — свиням та собакам.****

В образливому значенні функціонує лексема *пес* (символ старості, немічності, непотрібності), що виступає «інвективом у всіх слов'ян..., бо в православ'ї *пес* — це нижча істота» [4].

Атрибутивна ознака «старе — молоде» є характерною для зоонімів, що пов'язуються з віковими особливостями старих і молодих звірів [4]. Інвективне значення демонструють, напр., лексеми ***щенья, теля*** тощо: — *То вчися, теля!* — *Лавр віддав зброю та повернувся до Вовка* (С. Батурин).

Однак у конфліктному дискурсі пейоративна оцінка адресата через порівняння з тваринами є суб'єктивною. Вона, за словами І. Шахновської, виступає емоційною констатацією власних суджень мовця, що не містить доказів. Крім того, образи зараховують до антисоціальних дій: її автор, зашкоджуючи іміджу опонента, сам втрачає своє позитивне обличчя [13].

Вагоме місце в конфліктному діалогічному мовленні посідають т. зв. посили, семантичним ядром яких є відсторонення адресата від адресанта (***Та йди ти собі! А пішли б ви всі!***), як правило, з позначенням місця відсилання — «чужого» простору, а саме тілесного низу (***іди в дупу***): я виражаю своє негативне ставлення до тебе і своє бажання не бачити, не чути і т. ін. тебе, не мати з тобою справи (вгазалі або в цій ситуації); я виражаю вимогу, щоб ти вчинив так, щоб моє бажання було виконано; вибір способу

виконання належить тобі; водночас я хочу образити тебе і роблю це. Іншими словами, посили — це одночасні директиви і експресиви (за Дж. Сьорлем) [9, с. 25]. Напр.: 1) *Ліза*: Та у нас ще нічого не було! / *Ксенія*: Але тобі хотілося? / *Ліза*: Не буду брехати. Такий гарний хлопчина... / *Ксенія*: Він боїться дітей. / *Ліза*: Він же сам ще дитина. І ти — дитина. / *Ксенія*: **Іди в дупу!** (С. Лисенко); 2) *Лада*. Нащо ти мене принижуєш! Уже забув свої обіцянки?.. / *Еврика*. Відчепись! Я нічого не памятаю. / *Лада* (зітхнувши). Ну, добре. Не хочеш женитися — не женись, але хоч стався до мене, як до людини. Адже я жінка, Костю... / *Еврика*. У нас з тобою виникла психологічна несумісність. / *Лада*. Чого ж ти ходиш до мене, Костенько?! / *Еврика* (роздратовано). За інерцією. Можу не ходити... **Та йди ти собі!** (В. Кашин).

У конфліктному дискурсі вживаються інвективні засоби на позначення агресивного характеру взаємостосунків комунікантів, номінації предметів і об'єктів знеціненого матеріального світу, богохульства, напр.: [Степан (до Гордія):] **Анахтемо**, замовчи, бо тут тебе і **чорт злиже!** (М. Кропивницький); — *І от ще й продасть Новакович землю... може **бестія** продати, бо й йому грошей треба!.. Чорти б його взяли... цю скотиняку Новаковича!..* (Б. Грінченко).

Демонологічна лексика й «елементи народної демонологічної концептосфери <...> стали елементами мовної картини світу українців, формуючи національний світогляд» [14, с. 119]. У конфліктному дискурсі часто вживаними є демономен *чорт* і його синоніми, напр.: *біс, гаспид, дідько, куций (куцак, куцан, куць), демон (гемон), диявол, сатана, люципер (люцифер), лукавий, нечистий, нечиста сила, нечистий дух, лихий, чорний, враг, проклятий* [14, с. 119]. У цьому випадку *чорт* та його синоніми вживаються як лайка [8, с. 362-363] або прокльон [14, с. 121]: *іди до чорта/ біса/дідька/лиха (під три чорти)* [10, Т. 1, с. 349-350], *хай (нехай, бодай) чорт (нечистий, лихий) бере / візьме (ухопить)* [10, Т. 2, с. 951-952]; *чорт (чорти) його (її і т. ін.) матері та який чорт (гаспид)* [10, Т. 2, с. 954]; *чорта пухлого* [10, Т. 2, с. 955]; *к чортовому (сучому, лисому) батькові; к чортовій (бісовій, лихій, нечистій) матері / до чортової (бісової, лихої, нечистої) матері* [10, Т. 1, с. 466]; *іди к чортовій/нечистій матері (к бісовому батькові)* [10, Т. 1, с. 350] та ін. Наведемо

кілька прикладів: — *Ну, як агітатор?* — *допитується Євдоким Юрченко у задуманого Величка. — Хай йому чорт!* — *з серцем відповідає той (М. Стельмах); Дочко! Чого ти проклинаєш? Що він тобі винен?* — *Та хай йому сім чортів і все лихе; чи я ж проклинаю? І чого ви вчепились?* (А. Свидницький); — *Чорти б вас [гусарів] забрали до себе у пекло!* — *вилаявся пошепки Корж (З. Тулуб); Кудись раптом поділася властива Харкевичу ввічливість, і він крикнув: — Чорт забори, що ж я тут маю ночувати?* (І. Головченко) тощо.

У конфліктному дискурсі широко представлена вульгарна, жаргонна лексика. Актуалізація злочинного, злодійського, тюремного жаргону пов'язана насамперед із криміналізацією суспільного життя і свідомості, а також із бажанням наслідувати псевдоавторитети. Перетин соціальних і мовних процесів демонструє такий текст: *Тоян. Дай-но закурити!.. / Чоловік. Дай не проходить. / Тоян. Шо, жалко?.. / Чоловік. Жалко у пчолки. / Тоян. Да? Ну ладно... Я даю тобі... десять купонів за сігарету. Согодасен?.. / Чоловік. Ха! Десять купонів!.. Багач! Це січас уже не дєньгі, парєнь. Щас пачка знаєш, скіки стоїть? Іди, купи за десять купонів... Найшов дурачка... / На протилежній лаві за всім, що діється, понуро спостерігає Штир з компанією. / Штир (неголосно). По рогам йому в'єхать, чи шо?.. / Мультик. Тоян! Да в'єдь ти йому по рогам!.. (Штир несподівано дає Мультикові дзвінкого потиличника). / Штир. Сядь, шєстьорка!.. (До Тояна): — І ти сядь тєжє. Чого до фрасєра доколупався? Домой ти їдєш, чи знов на кічу хочєш? Лівер давить?.. (О. Ірванєць).*

Конфлікт — це явище, в основі якого подвійна психологічна природа: він здатний створювати і руйнувати [1, с. 126]. Так само і мовні засоби, що функціонують у конфліктному дискурсі, можуть виконувати протилежні функції: кооперативну та конфронтаційну. Конфлітонебезпечність інвективної лексики — як мови лайок, лихослів'я та образ — пов'язана із закладеною в ній комунікативною перспективою, оскільки образа передбачає безпосередню реакцію адресата. Разом із тим, інвективність у дискурсі може виконувати і протилежну функцію. У конкретних ситуаціях спілкування грубі вислови, лайка допомагають зняти психологічне напруження мовців, слугують способом емоційної розрядки, «випускання пари». У цьому значенні інвектива

застосовується в катарсичних цілях: мовець, вживаючи непристойну лексику, порушує тим самим вербальне табу і отримує через вихід негативного емоційного заряду моральне задоволення [7, с. 11].

Отже, у конфліктному дискурсі широко представлена інвективна лексика: слова і вирази, в яких інвективний (образливий) відтінок значення закладений первісно, та контекстуальні інвективні мовні засоби, що отримують образливе, лайливе забарвлення лише в контексті. Інвективні мовні засоби спрямовані на негативну оцінку діалогічного партнера, його приниження, висміювання (у т. ч. перед іншими учасниками дискурсу) й пов'язані з вербальним вираженням інструментальної агресії. У ролі інвектив можуть вживатися пейоративи, зооніми, іронічні вислови, назви-ярлики, вульгарні й жаргонні лексеми тощо, а також будь-які інші слова в образливому значенні. Перспективним є подальше вивчення дискурсивних особливостей інвективних висловлень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоконенко Л. А. Пейоративна й інвективна лексика в міжособистісному конфлікті / Л. А. Білоконенко // Філологічні студії. — Вип. 7. — Ч. 2. — 2012. — С. 119-127.
2. Гуз О. П. Поняття інвективи в сучасній лінгвістиці (на матеріалі французького масмедійного політичного дискурсу) / О. П. Гуз // Наукові записки : зб. наук. пр. / редкол. : Гнатюк М. І. та ін.; Нац. ун-т «Остроз. акад.». — (Філологічна). — Острог, 2013. — Вип. 37. — С. 94-97.
3. Карпенко М. Ю. Інвективні сайтоніми / М. Ю. Карпенко, О. Ю. Карпенко // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. — Лінгвістичні науки. — № 13. — Одеса : Астропринт, 2011. — С. 145-151.
4. Крижко О. А. Образно-номінативна та оцінна характеристика фольклорних зоосемізмів української мови / О. А. Крижко // Вісник Запорізького національного університету : Серія «Філологічні науки». — Запоріжжя : ЗНУ, 2008. — № 1. — С. 114-120.

5. Курьянович А. В. Инвективные речевые жанры в пространстве современной межличностной коммуникации / А. В. Курьянович // Вестник Томского государственного пед.ун-та. — 2005. — № 3. — С. 106-112.

6. Муратова І. С. Мовна інвектива як одиниця вербальної агресії / І. С. Муратова // Вісник Житомирського державного університету : Серія «Філологічні науки». — 2009. — Вип. 48. — С. 198-201.

7. Носова В. Н. Французская инвективная лексика в прагмалингвистическом и коммуникативно-дискурсивном аспектах : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05. «Романские языки» / В. Н. Носова. — Воронеж, 2011. — 24 с.

8. Словник української мови: в 11-ти т. — К. : Наукова думка, 1970-1980. — Т. 11. — 1980. — 700 с.

9. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників / Леся Ставицька. — К. : Критика, 2008. — С. 11-70.

10. Фразеологічний словник української мови : у 2-х кн. / Уклад. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. — К. : Наукова думка, 1993. — 980 с.

11. Хмара В. Назви тварин (зоосемізми) у фразеологічних одиницях сучасної англійської мови : лінгвокультурологічний аспект / В. Хмара // Сучасні напрямки досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов : матеріали III Всеукр. науково-практичної конф. студентів та молодих науковців (Житомир, 25 лютого 2011 р.). — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. — С. 378-380.

12. Чорненький М. І. Частотність вживання зоосемізмів в українській літературі / М. І. Чорненький // Записки з українського мовознавства : зб. наук. пр. — Вип. 18. — Одеса : Астропринт, 2009. — С. 231-237.

13. Шахновська І. Емотивні висловлювання як основний засіб реалізації комунікативної тактики образи (на матеріалі американської драматургії ХХ століття) / Ірина Шахновська // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. — Вип. 11. — К., 2007. — С. 402-406.

14. Якимович-Чапран Д. Лінгвокультурні конотації українських демономенів (на матеріалі лексеми *чорт*) / Дарія Якимович-Чапран // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. — 2009. — Вип. 4. — С. 118-131.

Н. ВОЙЦЕХОВСКАЯ

ИНВЕКТИВЫ В КОНФЛИКТНОМ ДИАЛОГИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье исследована инвективная (бранная, оскорбительная) лексика двух типов — собственно инвективная и контекстуально инвективная. Инвективные слова и выражения употребляются в конфликтном дискурсе, чтобы унижить собеседника, причинить моральный вред, создать негативный имидж в глазах других. С этой целью в диалоге используют зоонимы, пейоративы, вульгарные и жаргонные слова, иронию, брань, а также другую лексику в оскорбительном значении.

Ключовые слова: конфликт, диалогический дискурс, инвектива, пейоратив, оскорбление, брань, агрессия.

N.VOITSEKHIVSKA

INVECTIVES IN CONFLICT DIALOGICAL DISCOURSE

This paper investigates invective (abusive, offensive) vocabulary of two types — actual invectives and contextual invectives. Invective words and expressions used in conflict discourse to humiliate the communicative partner, inflict moral damage, create a negative image in the eyes of others. For this abusing purpose the interlocuters use zoonyms, pejoratives, vulgar and slang words, irony and other offensive language means.

Keywords: conflict, dialogical discourse, invective, pejorative, abuse, aggression.

УДК 811.112.2:821.112.2:82'0

Марія ЛЕВІЩЕНКО

МОВЛЕННЄВА КАРТИНА СВІТУ ВІКТОРІАНЦІВ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ